

- l'âge d'or de la linguistique impériale. – Sylvain Auroux (toim.): Histoire des Idées linguistiques, Tome I: La naissance des métalangues en Orient et en Occident. Mardaga. Liège-Bruxelles.
- ITKONEN, ESA 1969: Semantiikan ja syntaksin suhteesta. – *Virittäjä* 73 s. 217–237.
- 1978: Grammatical theory and meta-science. John Benjamins. Amsterdam.
- 1983: Causality in linguistic theory. Croom Helm. London.
- 1991: Universal history of linguistics: India, China, Arabia, Europe. John Benjamins. Amsterdam.
- 1992: Arvovapauden ja arvosidonnaisuuden ongelma kielitieteen historiografiassa. – E. Itkonen, A. Pajunen & T. Haukioja (toim.): *Kielitieteen kentän kartoitusta*. Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitoksen julkaisuja 39. Yliopistopaino. Turku.
- 1993: Universaalitieteen mahdollisuudesta. – *Tiede ja edistys* 3/1993 s. 172–175.
- KIPARSKY, PAUL 1993: Pāṇinian linguistics. – R. E. Asher (toim.): *The Encyclopedia of language and linguistics*. Pergamon Press. Oxford.
- KRISTEVA, JULIE 1988: *Language: the unknown*. Harvester Wheatsheaf. London.
- LI, CHARLES N. – THOMPSON, SANDRA A. 1990: *Chinese*. – Bernard Comrie (toim.): *The major languages of East and South-East Asia*. Routledge. London.
- T'UNG, P. C. – POLLARD, D. E. 1982: *Colloquial Chinese*. Routledge. London.
- WEISKRANTZ, LAWRENCE (toim.) 1988: *Thought without language*. Clarendon Press. Oxford.
- ZGUSTA, LADISLAV 1992: Arvostelu teoksesta Itkonen (1991). – *Historiographia Linguistica* XIX, 2/3 s. 375–380.

Virittäjän linjasta

Virittäjässä 3/1993 oli Petri Riukulan arvostelu teoksesta *Kielitieteen kentän kartoitusta*, jonka toimittajakuntaan kuuluin yhdessä Esa Itkosen ja Timo Haukiojan kanssa. Olin jo sivuuttaa tämän arvostelun, mutta sitten tulin lukeneeksi päätoimittajan luonnehdinnan *Virittäjän linjasta* (4/1993): »Nyky-Virittäjän linja on yksinkertaisesti se, että vain kirjoittaja vastaa sanoistaan ja että lehti julkaisee mielipiteitä laidasta laitaan. – Käsitämme roolimme maailman ainoana fennistisenä lehtenä sellaiseksi, että meidän on tarjottava tilaa paitsi tieteelle ja tiedepoliittiselle keskustelulle myös aivan yksilötason näkökulmille, jos ne vain liittyvät tieteelliseen elämään.» (S. 678.) Riukulan arvostelu on pieni esimerkki siitä, miten päätoimittajan varmaankin vilpittömästi esittämät periaatteet käytännössä toteutuvat – Keskustelua-osaston ulkopuolellakin.

Kielitieteen kentän kartoitusta on artikkelikokoelma, jossa 14 suomalaista kielentutkijaa esittelee omaa alaansa katsauksen tai artikkelin muodossa (kirjassa ei ole »jatkokoulutusesitelmää»). Kirjan tehtävänä ja samalla yhdistävänä tekijänä on antaa kuvaa paitsi eräiden kielitieteen alojen nykytilasta myös siitä lingvistisestä työstä, jota muuttaman viime vuoden aikana on oppiaineessamme tehty. Teoksessa on mukana koko henkilökunta, jatko-opiskelijat ja vierailijat. Vierailijat edustavat yleistä kielitiedettä, fonetiikkaa ja eri kieliaineita.

Riukula ilmoittaa olevansa pätemätön arvioimaan artikkelikokoelmaa sen aihepiirin laajuuden takia. Silti hän esittää arvostelmia, perusteluitta: artikkelit ovat (liian) erikoistuneita, pinnallisia¹, selkeitäkin. Arvostelunsa pääosan Riukula käyttää toimitus-

¹ Riukula pitää esimerkiksi Kari Suomen artikkelia »pinnallisena»; artikkelin toinen versio kuitenkin innoitti *Journal of Phonetics* -aikakauslehden päätoimittajaa omistamaan aiheelle kokonaisen teemanumeron (ks. 21/1993).

kunnan roolin reposteluun. Ensin toimituskunta on hänen mielestään jättänyt tehtävänsä tekemättä lisäämällä vain esipuheen ja yhdet sulkumerkit. Seuraavassa käänteessä toimituskuntaa syytetäänkin kaikenkattavasta arvottavasta otteesta, jolla on akanat erotettu jyvistä. – En jatka arvostelun käsittelyä pitemmälle, viittaen vain sen taustaan. Petri Riukula ilmeisesti loukkaantui Esa Itkosen kommentteista *pro gradu* -työstään. Nyt hän on päässyt purkamaan »Itkos-fiksaatioitansa» ja samalla vähättelemään koko joukkoa suomalaisia kielentutkijoita – Virittäjän suosiollisella avustuksella.

ANNELI PAJUNEN

Vastaus Pajuselle

Olen ainakin selityksen velkaa Anneli Pajuselle ja muille *Kielitieteen kentän kartoitusta* -kirjan tekijöille. Minun on käsittääkseni myös vastattava kysymykseen, kuuluuko Virittäjän linjaan julkaista Pepe Riukulan arvostelun tyyppisiä kirjoituksia.

Tällä hetkellä olen vankasti sitä mieltä, että Riukulan arvostelun julkaiseminen oli kohtalaisen paha virhe, ja nimenomaan minun virheeni, koska päätoimittajana vastaan kaiken Virittäjässä julkaistun relevanttudesta ja sopivuudesta. Olen ollut tätä mieltä siitä lähtien, kun sain ensimmäiset tiedot Turun lingvistiipiirin suhtautumisesta Riukulan juttuun. Mutta vasta siitä lähtien. Sitä ennen – taustoja tuntematta – luin tuota tekstiä aivan toisin silmin. Toki näin, että mies luisteli kirja-arvostelun ohi aivan toiseen tekstilajiin, mutta pidin tätä luvallisena ja raikkaana antiteesinä kaikelle perifenniselle tärkeydelle. Minua melkein huvitti, kun Riukula lähti kartta kädessään jäljittämään teoksen koontireittejä kuin mikäkin tieteen mattieskoyhönönen. Lukukokemukseni olisi varmasti ollut aivan toinen, jos halussani olisi ollut tieto Riukulan, hänen gradunsa ja Esa Itkosen suhteesta.

Se, että erehdykseni on ymmärrettävä, ei

tee tapahtunutta tyhjäksi. Esitänkin ehdottoman vilpittömän anteeksipyyntöni *Kielitieteen kentän kartoitusta* -kirjan toimittajille ja kirjoittajille. Ja korostan, että ei todellakaan ole Virittäjän linjan mukaista vähätellä aiheettomasti kenenkään tieteellisiä aikaansaannoksia. Se sananvapaus, jota olen eri yhteyksissä kovasti mainostanut, tarkoittaa oikeutta perusteltuun, tiede-elämän kannalta relevanttiin mielipiteen ilmaisuun, ei mitään jokamiehen oikeutta ilkeillä tyhjästä.

MATTI LARJAVAARA

Avointa johtajapeliä

Kielentutkijapiirejä on viime kuukausina puhuttanut maamme ainoan kielentutkimukseen erikoistuneen valtionlaitoksen, Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen, johtajan viran täyttämisen. Opetusministeriö julisti tämän tärkeän viran täytettäväksi viime joulukuussa, mutta johtajapeliä on kulisseissa pelattu jo pitempään. Tapahtumien kulkua on eri syistä ollut vaikea seurata. Vertailun vuoksi selostan tässä, miten Viron vastaavan laitoksen, Keele ja Kirjanduse Instituutin (KKI), johtajan virka täytettiin jokunen vuosi sitten (lähteenä on Eeva Ahvenin katsaus *Aega läks...*, Keel ja Kirjandus 2/1990 s. 122–126).

KKI:n johtajan valinta tuli ajankohtaiseksi keväällä 1988, kun Neuvostoliiton tiedeakatemia ryhtyi toimiin paikan täyttämiseksi ja ilmoitti, miten valinta tapahtuisi. Ilmeni, että KKI:lla itsellään tulisi olemaan tärkeä osa johtajan valinnassa. Virkaan voivat esittää ehdokkaita paitsi KKI itse myös mm. puoluetoimisto, yhteiskunnalliset järjestöt, muut tieteelliset laitokset, korkeakoulut ja seurata sekä tiedeakatemia. Paikasta julkaistiin myös ilmoitus *Rahva Hääl* -lehdessä.

Alkusyksystä 1988 KKI:n henkilökuntaa informoitiin johtajanvalinnasta, mm. johtajan pätevyysvaatimuksista ja valintaproses-